

[RELACJA] Boże Narodzenie. Teologowie – obraz po obrazie

Dlaczego sztuka możliwa jest ze względu na Wcielenie? Co wyrażają poszczególne obrazy Bożego Narodzenia? Do jakich tradycji się odwołują? Jak dziś możemy opowiadać o Bożym Narodzeniu? Zagadnienia te były przedmiotem debaty „Teologowie – obraz po obrazie”.

W czwartek, 4 grudnia 2025 r., w podziemiach katedry św. Floriana, odbyła się dyskusja wokół obrazów tegorocznej edycji projektu „Namalować katolicyzm od nowa”, poświęconej tajemnicy Bożego Narodzenia. W debacie wzięli udział **ks. dr hab. Andrzej Draguła, o. prof. Jarosław Kupczak OP** oraz **ks. prof. Jerzy Szymik**. Dyskusję poprowadziła **Małgorzata Czajkowska**.

Zajrzyj do Galerii „Namalować katolicyzm od nowa”

Spotkanie rozpoczęło się od teologicznej refleksji ks. Szymika nad możliwością uprawiania sztuki. Jej koniecznym warunkiem jest inkarnacyjna struktura rzeczywistości – to, że świat został stworzony przez Chrystusa, w Chrystusie i dla Chrystusa. W Jego Osobie to, co boskie, łączy się z tym, co ludzkie, podobnie jak w całości rzeczywistości – duchowe wyraża się w zmysłowym, niebiańskie w ziemskim. Chroniąc prawdy o podwójnej naturze Chrystusa i Jego

Wcieleniu, chronimy najgłębszych duchowych fundamentów sztuki, dowartościowując zarazem życie takie, jakim jest nam dane i przeżywane.

Ks. Draguła, o. Kupczak OP, ks. Szymik. Boże Narodzenie. Te...

Ten splot materialno-duchowy, jak dodał ks. Draguła, sprawia, że sztuka posiada zdolność epifaniczną – objawiania nam boskiej rzeczywistości. Wiedzieli to chrześcijanie, ale także ich poprzednicy, co wyraźnie widać choćby u Platona. Chrześcijańskie Objawienie, jak

podkreślił o. Kupczak, nie istnieje bowiem bez struktury stworzenia, w której zawarte są pojęcia tak fundamentalne, jak „istnienie” czy „nieistnienie”, bez których mówienie o rzeczach boskich nie byłoby możliwe. Stworzenie ma zatem wymiar sakramentalny – kieruje nas do Boga. Jeśli to sama rzeczywistość wskazuje nam na Jego istnienie, antyczni myśliciele chrześcijańscy, którzy nie mogli znać Pisma Świętego i chrześcijaństwa, stają się świadkami Objawienia – wraz z chrześcijanami dotykają tej samej płaszczyzny ontologicznej – dodał ks. Szymik.

Na kanwie tych refleksji teologowie rozpoczęli dyskusje o poszczególnych obrazach. Na uniwersalność *Bożego Narodzenia SOR* pędzła Jarosława Modzelewskiego zwrócił uwagę o. Kupczak. Obraz ten wskazuje jego zdaniem na fakt, że tajemnica Bożego Narodzenia dotyczy nas samych – mężczyzna karmiący dziecko i kobieta trzymająca je na rękach odzwierciedla postawy Józefa i Maryi, a cała historia betlejemaska rozgrywa się w naszym życiu codziennym.

Teologowie zgodnie podkreślili radość widoczną na obrazie o. Jacka Hajnosa, wynikającą z prawdy o Wcieleniu. Fakt, że Bóg chciał żyć, a tym samym dzielić z nami trudy życia codziennego, nie tylko stanowi dla nas pocieszenie, ale staje się źródłem ogromnej radości, jaką daje zbawienie. *Boże Narodzenie* o. Jacka Hajnosa ukazuje to rozradowanie Maryi i Józefa, płynące z obecności Boga w ich życiu.

Uwagę przykuł także obraz *Boże Narodzenie II* Wojciecha Głogowskiego, podobne, zdaniem ks. Draguły, do ikon, takich jak *Eleusa*, obrazująca Matkę Boską przytulającą Dzieciątka do swojego policzka. Obraz Głogowskiego, zdaniem o. Kupczaka, w centrum stawia

oczy Maryi i Jezusa i, konsekwentnie, ich spojrzenia na świat – z jednej strony tak odmiennego, pozbawionego bowiem ciężaru grzechu pierworodnego; z drugiej zaś spojrzenia padającego na ten sam świat, który widzimy my.

Ks. Andrzej Draguła zwrócił także uwagę na powtarzający się, nieoczywisty motyw zakrywania twarzy Dzieciątka, jak widać to chociażby u Modzelewskiego, ale także w białym, pełnym czystości obrazie Beaty Stankiewicz. Obrazy Bożego Narodzenia często nie tyle przedstawiają samego Jezusa, ile wskazują na niego, „demonstrują” go nam.

To pokazywanie historii Jezusa Chrystusa stanowi, zdaniem ks. Draguły, konieczność. Sama „hipoteza Boga”, wedle której musi istnieć jakaś „siła wyższa”, jest niewystarczająca. Od hipotezy tej należy przejść do konkretnej historii o Zbawicielu, której początek sięga właśnie Betlejem. Stąd malarze sięgają do tradycyjnych motywów, jak chociażby szopka, która wskazuje nam na namacalność i konkretność tej historii.

Obrazy Bożego Narodzenia były jednak nie tylko przedmiotem egzegezy, poszukującej tradycyjnych motywów artystycznych, ale dały także pretekst do refleksji nad współczesnością. Dziecko na obrazie Grzegorza Wnęka, fotografujące smartfonem nowonarodzonego Jezusa, stanowi symbol napięcia pomiędzy dwoma biegunami, jakimi zdaniem ks. Szymika są łaska i współczesność. Projekt „Namalować katolicyzm od nowa” orbituje wokół tego napięcia, próbując nieustannie je odkrywać. Wbrew postulatom Chantal Delsol, chrześcijaństwo nie może korzystać jedynie z dzieł poprzednich pokoleń. Pokoleniu

uformowanemu przez pamięć religijności czasów przedsoborowych z jednej strony oraz rewolucję młodzieży lat sześćdziesiątych z drugiej, przypadło wyrażenie wspomnianego napięcia, wynikającego właśnie z tych dwóch skrajnie przeciwstawnych doświadczeń. Artystyczny trud godzenia tych przeciwieństw jest koniecznością – jak głosił Joseph Ratzinger, każda kultura, po odpowiednim oczyszczeniu, może zostać ochrzczona – stać się chrześcijańska.

Zapraszamy Państwa do wzięcia udziału w kolejnych wydarzeniach towarzyszących czwartej odsłonie projektu „Namalować katolicyzm od nowa”. Najbliższe odbędzie się już 10 grudnia o godz. 18:00 w podziemiach katedry św. Floriana: w dyskusji zorganizowanej pod hasłem *Krytycy – obraz po obrazie* wezmą udział Jan Michalski, Liliana Sonik oraz o. Łukasz Woś OP.

Maciej Nowak

fot. Jacek Łagowski

Wszystkie wydarzenia towarzyszące wystawie

4 grudnia, godz. 18:00 (czwartek)

Teologowie – obraz po obrazie

ks. prof. Andrzej Draguła, o. prof. Jarosław Kupczak OP, ks. prof. Jerzy Szymik

10 grudnia, godz. 18:00 (środa)

Krytycy – obraz po obrazie

Jan Michalski, Liliana Sonik, o. Łukasz Woś OP

15 stycznia, godz. 18:00 (czwartek)

Ludzie Słowa – obraz po obrazie

s. Joanna Nowińska, o. Paweł Trzopek OP, Jan Maciejewski

Wszystkie spotkania odbędą się w podziemiach katedry św. Floriana (ul. Floriańska 3, wejście przez basztę).

Godziny otwarcia wystawy

Wystawę „Boże Narodzenie. 20 obrazów” można oglądać od 15 listopada 2025 do 15 stycznia 2026:

- pon.–sob. 12:00–19:00
- niedziele 10:00–20:00

Godziny w okresie świątecznym:

- 24 grudnia – zamknięte
- 25 i 26 grudnia – 10:00–20:00

. 31 grudnia – 12:00–19:00

. 1 stycznia – 10:00–20:00

. 6 stycznia – 10:00–20:00

Organizatorzy projektu „Namalować katolicyzm od nowa”

Teologia Polityczna, Fundacja Świętego Mikołaja, Instytut Kultury św. Jana Pawła II na Angelicum w Rzymie